

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 49.

V Ljubljani, torek dne 11. septembra 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

O naših narodnih problemih.

II. del.

I.

Ako bi umirali narodi kot posamezniki, bi vsakdo, kdor se zamisli v našo notranjost, obupal nad prihodnostjo Slovencev. Razumni človek ne obupa, ker vé, da se narodi lažje prilagodijo izpremembam, ki jih prinaša s seboj sociološki razvoj kot posamezniki. Kdor mi je sledil, pride do spoznanja, da moramo začeti hoditi nova pota. Sami in iz sebe moramo rešiti svoj problem, ki je problem majhnega naroda. Če se znamo prilagoditi neodvratnim izpremembam sociološkega razvoja civilizirane človeške družbe, ni mogoče, da narodno propademo. Današnja temeljna gibalna sociološkega razvoja so: Dane lastninske razmere, povišana produkcija kapitalistično urejene družbe, socialna organizacija produktivnih sil in umstveni razvoj.

Koncentracijska smer in razmah velekapitala sta učinka sedanjih lastninskih razmer. Neizmerni in nagli razvoj zasebne lastnine je Slovence takorekoč presenetil. Še preden smo utegnili pomisliti na obrambo, je naše eksistenčne temelje okrtil in je v našo škodo izpremenil razmerje med nami in našimi narodnimi sosedi. Kmetijski, srednji in delavski stan so prisiljeni k odločni, smotreni, vzajemni socialni in narodni obrambi. V njej je pa že dana smer njihovega narodnega boja, ki je utemeljen v modernih protislovnih proizvodnih, lastninskih, kupčijskih in mezdnih razmerah.

Ta socialni, obenem narodni boj, potrebuje svobodo na vse strani, na znotraj kot nazven. Zato je uvedba demokracije tirjatev življenja, boljše bodočnosti. Življenjski interesi majhnega slovenskega naroda se skladajo z obče znanimi zahtevami sodobne demokracije, ki stremi po humanizmu, odstranitvi umetno stvorjenih ovir, zastarelih političnih in družabnih uredb, ki so v napotje svobodnemu ljudskemu razgibanju. Zato, da potrebna socialna obramba in vzajemnost ne bosta v nasprotju z napredkom človeške družbe. Zato, da se more vsak stan svobodno, brez zaprek razvijati po svojih močeh in da morejo posebno tudi produktivni stanovi uveljavljati rešilno socialno pravičnost in enakopravnost. Vsaka zavira svobodnega gmotnega ali pa umstvenega razmaha je kvarna in škodljiva vseobčim narodnim in človeškim interesom. Boj demokracije ni torej le po svoji zunanji obliki, ampak tudi po svojem bivstvu narodni in socialni boj.

Demokracija je zgodovinska samotvorost. V tem vidimo njeno nujnost in sigurnost njene zmage.

Nazven je demokracija politično in družabno gibanje. Politično gibanje demokracije, ki temelji na pravem spoznavanju naših gmotnih in umstvenih moči ter njihovega ustrojstva, je tista gonilna sila, ki edina sigurno vodi naš narodni čolnček. Demokracija kot politično gibanje uveljavlja politične in javne pravice posameznikov. Zato je demokracija varuhinja in vzgojiteljica individualnih posebnosti in zmožnosti. Demokracija pospeši predvsem umstveni in duševni razvoj, ker razširi tekmovališče umstvenih in duševnih sil. S tem, da odpravi vsakršne gmotno-nasilne privilegije, bodisi stanu ali rojstva, dvigne umstveno in duševno močnega človeka iz mase.

Politična moč, za katero stremi sodobna demokracija, je organizirana oblast celotnega naroda. Ta politična oblast se bistveno razlikuje od sedanjih političnih nadvlad, ki temelje na umetno stvorjeni premoči, bodisi posameznika ali pa posameznega stanu.

Samoodločba ljudstva brez dosledno izvedene demokracije ni mogoča. Zakaj demokracija ni zgolj kakšna upravna reforma, temveč v demokraciji je obsežen resnični pogon napredka in svobodi in dvig eksistenčnih pogojev širokih ljudskih plasti, v katerih živi naša narodna duša.

Zato je potrebno, da spoznamo sami sebe, svoje potrebe in naloge. Slovenci smo med narodi proletarski narod, ki ni le narodno, ampak tudi gospodarsko zatiran. Majhno je naše narodno bogastvo, malo dajemo, še manj prejemo. Ampak to kar imamo, je naše. Naše domače lastninske razmere, naši običaji, naš jezik, naša kultura in politična stremiljenja — vse to je obraz naše narodne psihe, ki jo tuji, izvánjski vplivi zgolj oblikujejo in časih nasilno pačijo. Svoje psihe ne moremo kratkomalo zatajiti, jo vreči od sebe in se vživeti v drugo, čeprav bi nam bila plemensko sorodna. Noben vpliv, bodisi da je brutalno nasilen ali pa kulturno omiljen, ne more pogaziti naše narodne duše. Gmotna blaga je mogoče vzeti, duše ni mogoče ubiti. Zakaj niti sami ne moremo zatreti tega, kar je v nas samih, kar imenujemo svojo duševnost. To spričuje tisočletna zgodovina, potrjuje bodočnost. Posameznik se potujči, narod se ne more.

Preostane nam toraj le, da zidamo dalje na temelju, ki nam je dan, v širini in globini, ki nam je izmerjena. Realistično mišljeno gremo za tem, da pomnožimo svoje gmotne in kulturne zaklade, ki upravičijo našo eksistenco pred nami samimi in pred svetom. Kako pridemo do tega cilja?

1. S politično avtonomijo, ki mora slediti naši duševni avtonomiji;

2. z gospodarskim ojačevanjem in

3. s kulturo.

O teh rečeh hočem na kratko razpravljati v naslednjih odstavkih. As.

Politični pregled.

— Stališče grofa Czernina omajano? „Vilagu“ poročajo z Dunaja, da smatrajo v tamošnjih političnih krogih stališče vnajnega ministra grofa Czernina za omajano.

==== Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne. ====

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglašeni in poslani vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Czerninov naslednik postane baje grof Mennsdorf-Pouilly, bivši poslanik v Londonu.

— Avstrijski državni zbor. Predsednik dr. Gross je izjavil časninarjem, da bo sklicana prva seja poslanske zbornice na dan 25. septembra.

— O ravnopravnosti Slovakov vladajo na Ogrskem jako čudni pojmi. V Nytri je bil te dni ustoličen novi veliki župan Julij Jansky-Madvesany. Ob tej priliki je ogovoril zbrano slovaško občinstvo: Z veseljem konstatiram, da so se Slovaki v vojni povsod odlikovali. Dokazali so povsod svojo lojalnost in zvestobo in zaslužijo, da se jih smatra za enakovredne someščane in naše brate. Slovaki pa morajo pomisliti, da žive v ogrski državi in ne smejo zahtevati ničesar, kar se ne strinja z ogrskimi stremiljenji. Učite se vsi ogrsko; to je najboljšje, kar vam morem svetovati, kajti madžarski jezik je svetovni jezik. Zakaj bi potrebovali slovaške knjige? Čisto nepotrebno. Glavna stvar je, da se ogiblujete vseh separatističnih aspiracij, kajti če bi jaz opazil, take aspiracije, bi moral nastopiti z vso strogostjo. Samo enotna ogrska država mora biti ideal nam vsem. Naj ravna vsakdo v onem duhu, kakor ga zahteva ogrska država. — Tako se v četrtem letu vojne v slovaškem komitatu tolmači prostost! Pri tem pa se v švicarkem listu „Le plus grand Monde“, katerega izdajajo Ogrri na svoje stroške, inozemski javnosti pripoveduje, kako pravično postopajo Ogrri z nemadžarskimi narodnostmi.

— Ustava kraljevine Poljske. „Vossische Zeitung“ poroča, da se izjava obeh cesarjev o sporazumljenju glede ustave za kraljevino Poljsko, ki se je doseglo na zadnjih konferencah med nemškimi državnimi kanclerjem in grofom Czerninom, razglasi v najkrajšem času. Sestavi se provizorična vlada treh članov, ki bo imenovala ministrskega predsednika. Ko ministrski predsednik sestavi definitivno vlado, se razpišejo volitve za državni zbor. Razdelitev dosedanjih gouvvernoventov, zlasti v gospodarskem oziru, se odpravi.

— Reforma volilne pravice na Pruskem. Državni kancler dr. Mihaelis je izjavil glavnemu uredniku lista „Stuttgarter Tagblatt“ na vprašanje, kdaj in v kaki obliki se predloži načrt volilnega reda za Prusko, da se zgodi to na prihodnjem zasedanju pruskega deželnega zbora. O vsebini predloge se državni kancler ni izjavil; rekel je le, da se bo držala one smeri, kakor načrt volilne pravice za nemški državni zbor. O Alzaciji Loreni se živahno razpravlja. Ni še določeno, je-li naj se dežela razdeli ali pa naj se pretvori v samostojno zvezno državo.

— Nemški odgovor na papeževo noto. Iz Berlina poročajo 8. septembra: Državni kancler je sklical posebni odbor na sejo za prihodnji ponedeljek ob štirih popoldne. Domneva se, da se na tej seji predloži načrt odgovora na papeževo mirovno noto.

— Srbija in Črnagora. Glasom poročila srbskega tiskovnega urada na Kršu so se v Solunu in na fronti se nahajajoči Črnogorci izjavili za združitev Srbije in Črnogore v enotno državo.

— Splošna stavka za mlr. „Neue Züricher Nachrichten“ poročajo z italijan-

ske meje, da se opaža v socialističnih organizacijah živahno gibanje. Socialisti pripravljajo baje v celi Italiji veliko mirovno demonstracijo ter se nadejajo, da dovede taka demonstracija do odločilne akcije in to tem bolj, ker je baje, papeževa nota zbudila v vsej deželi željo po miru. Če se vlada odloči za novo zimsko vojno, se uprizori v vsej Italiji splošna stavka. Pravijo pa, da taka demonstracija ne bo več potrebna.

= Vprašanje valute. Iz Budimpešte poročajo: Minister za prehodno gospodarstvo Bela Foeldes je imel 9. septembra v Nagy Banya svoj programni govor, v katerem je razpravljal o vprašanju volilne pravice, o potrebi da se ustanovi nova vladna stranka, o problemu, da postane Ogrska gospodarsko neodvisna in o problemu prehodnega gospodarstva, pri katerem je najvažnejše vprašanje valute. Minister je dejal, da slabo stanje naše valute ni povod za obupanje, kar se pojavljajo taki znaki dostikrat v vojni. Goto-vo bo trajalo dolgo, da nastopijo urejene razmere. Obnovitev valute bo zahtevala velike žrtve, a ustrašiti se jih ne smemo. Vlada se trajno bavi s tem vprašanjem in posrečiti se jej mora, da zabrani nadaljno oslabljenje valute.

= Protest Danske proti Angliji. Iz Kodanja poročajo: Povodom zadnje pomorske bitke med Angleži in Nemci pri Horns Riffu so Angleži streljali na nemške ladje, ki so se bile zatekle v dansko vodovje pri Bleeregaardu. Danski poslanik v Londonu je od svoje vlade dobil naročilo, da pri angleški vladi odločno protestira proti kršenju danske suverenitete. Nemški pomorščaki, ki so se izkrcali v Bleeregaardu, so na Danskem internirani.

= Kriza na Francoskem. Pariška Agence Havas poroča: Ministrski predsednik Ribot izročil Poincaréju ostavko celega ministrstva. — Parlamentarna skupina združenih socialistov je odklonila resolucijo proti udeležbi socialistov pri sestavi nove vlade ter sprejela po Renaudelu nasvetovano resolucijo, ki se izjavlja zato, da naj socialistična skupina sodeluje v vladi narodne obrambe v zmislu krepkega nadaljevanja vojne in v zmislu delavskim razredom prilagodene republikanske politike.

= Ministrska kriza na Francoskem. Agence Havas poroča: Ko sta se vrnila predsednika obeh zbornic v Pariz, je izročil Ribot predsedniku republike demisijo vsega ministrstva. Poincaré se je posvetoval nato z obema predsednikoma zbornice in je poveril nato Ribou nalog, da sestavi novo ministrstvo. Ribot je sprejel nalog.

= Z londonske konference socialistov. Deputacija ruskih socialistov je na potu iz Londona prispela čez Bergen v Kristanijo. Ruski časnikar Rožanov je izjavil, glavna točka londonske konference je bila, je-li naj se spuščamo v mirovna pogajanja, preden sovražniki zapuste zasedeno ozemlje. Belgijski predlog, ki se je obračal proti temu, je bil odklonjen, kar je pač znamenje, da narašča mirovno gibanje tudi v ententnih državah. Posebno so delovali francoski socialisti za stockholmsko konferenco, katere se vsekakor hočejo udeležiti.

= Angleška delavska stranka je izjavila na strokovnem kongresu v Blackpoolu, da se bo posvetoval organizacijski odbor s parlamentarnimi komisijami 25. in 26. septembra o tem, da se skliče mednarodna konferenca, na kateri naj povedo aliirani socialisti svoje vojne cilje.

= Izjava Rosanova. Iz Stockholma poročajo: Rosanov, ki se je vrnil z drugimi ruskimi delegati iz Londona, je izjavil, da je tudi na Angleškem mirovno gibanje zelo močno a vendar ne tako kakor na Ruskem. Francoski socialisti se zelo trudijo, da dobe potno dovoljenje za Stockholm. Londonska konferenca je zavrnila predlog Belgijscev,

da se prično mirovna pogajanja šele tedaj, ko izprazni sovražnik Belgijo.

= Angleške pogodbe s švicarskimi municijskimi dobavitelji razveljavljene? Iz Berna poročajo: Švicarski italijanski listi poročajo, da je odpovedala Anglija vse pogodbe s švicarskimi municijskimi dobavitelji z 31. decembrom. Francija ima enak namen, a hoče zopet skleniti pogodbe, a le na novi podlagi. V Juri, kjer se boje, da se ustavijo municijski obrati, povzroča ta vest veliko poparjenost.

= Lloyd George o razsulu v Rusiji. Angleški premier minister Lloyd George je govoril 7. septembra v Birkenheadu ter izjavil: Ne koristilo bi nič, prerokati se o tem, da so poročila iz Rusije resna in nezadovoljiva. Jaz sem bil vedno mnenja, da bo posledica revolucije podaljšanje vojne. Pričakoval sem, da se kmalu zopet vpostavi red, a imeti moramo potrpljenje. Ruski vodje so zelo sposobni domoljubni možje in povsem lojalni napram zaveznikom. Dobro vem, kaj se utegne zgoditi, če Rusija pod vodstvom revolucionarne vlade podleže. Kakor so Belgijo, tako bi tudi Rusijo po- teptali. Že par ur potem, ko so Nemci zavzeli Rigo, označili so jo kot nemško mesto. Prepričan sem, da ruski vodje vedo, da je ogrožena demokratična vlada v Rusiji in drugod. Znatno del glorijske francoske revolucije obstoji v tem, da so nje sinovi, čeravno pod slabim vodstvom, lačni in raztrgani, zavrnilo sovražno vojsko. Rusi dobro vedo, da vojska cesarjeva, če vzame Petrograd, ne prihaja tje z namenom, da bi ustanovila svobodno vlado. Zakaj ni prodirala Nemčija že pred meseci v Rusijo? Prodirala je že tačas, a ne z vojsko, marveč z agenti. Zakaj? Da zaseje v celi Rusiji nezaupnost in sovraštvo proti zaveznikom. Če Nemčija prodira sedaj v Rusijo s kanoni, godi se to zaradi tega, ker ve, da so se ostale metode ponesečile. Vsak poskus Nemčije, vzbuditi v Rusiji vtis, da je vojna posledica angleških spletk, je ostal brezuspešen. Vojna se je pričela na vzhodu, ne na zapadu. Rusija se je zapletla v vojno, ker je bila prvoborec za pravico Srbije, Francoska, zato ker je bila vezana s pogodbo, Belgija zato, ker je bila na poti v Francijo, Angleška, pa ker se je zavezala, da brani Belgijo. Bodi kakor hoče, dejstvo je, da se je kolesje v Rusiji polomilo. Kerenjskij in njegovi tovariši stoje pred velikansko nalogo, da skozi stoletja zavoženo gospodarstvo spravijo zopet v pravi tir in to pod ognjem nemških topov. Kar more stori Angleška, da pomaga Rusiji, bo rada storila. Lloyd George je slavil potem italijanske zmage, odpor Romunov in zmage aliirancev na zapadu. Končno je Lloyd George poudarjal pomoč Amerike, ki še nikdar ni bila premagana ter je opominjal svoje poslušalce, naj zro zaupno v bodočnost in naj vztrajajo.

= Položaj v Rusiji. Petrogradska brzojavna agentura poroča: Casopisje vseh strank razpravlja o veliki nesreči, ki je vsled poraza pri Rigi zadela Rusijo. Splošno je mnenje, da panika ne sme zavladati v Rusiji, marveč da se morajo združiti naporji vseh ljudskih plasti, da se prepreči grozeči razpad. Socialistični listi objavljajo članke, v katerih delavstvo pozivljajo, da izpolni svojo revolucionarno dolžnost. — Provizorična vlada je sklenila, da se silen naval beguncev iz pokrajin, katere so v zadnjih bojih zasedli ali pa jih ogrožajo Nemci, odvrne iz Petrograda. Železniški vlaki z begunci ne smejo ne v Petrograd, ne v Moskvo, ker vlada zlasti v Petrogradu veliko pomanjkanje živil. — Glasom nemškega vojnega poročila je nemška kavalerija prišla v bojni stik z umikajočo se 12. rusko armado, ki se je pričela utrjevati v novih pozicijah.

= Za svobodo Rusije. Šef baltiškega brodogoja je dobil od posadk najprednejših črt na Finskem brzojavko, v kateri izjavljajo, da se bodo borili do zadnjega iz-

strelka iz puške. Obenem zahteva osrednji odbor baltiškega brodogoja v oklicu na svoje tovariše, naj rajše poginejo v boju za svobodo Rusije, kakor da se umaknejo brodogovu nemškega cesarja. Enake izjave je podal občni zbor komisarjev vojaških organizacij in seja maksimalistov delavskega in vojaškega sovjeta.

= Položaj v ruski bojni luki Kronstadt. Ukrajinsko časopisno tajništvo v Lozani poroča iz Petrograda: Vsled poraza boljševikov v Petrogradu, so bili obsojeni tudi kronštatski pristaši te stranke na molk. Po kratkem odmoru nekaterih tednov, so pa postali zopet pravi gospodarji v Kronstadtu. Glasilo boljševikov „Golos Pravdi“ (Glas pravice), ki je bilo ustavljeno po vi- harnih julijskih dneh, izhaja zopet. Meščanski časopisi ne smejo izhajati več. Smrtna kazen je odpravljena v drugič. Sklicali so nov kongres delavcev in vojakov. Vse te odredbe je izdal novi občinski odbor, kjer imajo Leninovi pristaši večino. Vsled teh razmer je dvomljivo, če se postavi bojna luka kronštatska resno v bran proti napadu Nemcev.

= Ameriški delavci za vlado. Za predsednika „Ameriške delavske alianse“ je bil izvoljen Gompers. Delavci, pripadajoči tej organizaciji, se morajo obvezati da podpirajo vlado. Program te organizacije priporoča tudi zatiranje Nemčiji prijazno propagando.

Dnevne beležke.

— Klerikalna „Reichspošta“ in sodrug dr. Fric Adler. Ob pomilostitvi sodruga drja. Frica Adlerja na 18 letno težko ječo, piše klerikalna dunajska „Reichspošta“ tele človekoljubne besede: „Menimo, da bi bilo prav mnogo zločincev v silih, ki nimajo tako groznega, spekulativnega, skozi mesece in leta preišljenega zavratnega umora na vesti kakor Friderik Adler, če bi bili pomilščeni na 18 letno ječo kakor je pomilščeni sedaj on, ki ima slučajno to srečo, da je sin vplivnega strankinega voditelja in da je tajnik mogočne stranke in sotrudnik glavnega glasila te stranke. Kar pa se tiče vprašanja pristojnosti sodišča, ki je Adlerja obsodilo, je bilo protežiranje tega tako sijajnega moralca pred drugimi navadnimi moralci očitno. Prišel je pred izjemno sodišče in je smel tam tako neomejeno govoriti — kakor v Avstriji še nihče, tudi v mirnih časih ne, med tem ko spada njegovo dejanje brezdvomno k zločinom o katerih bi moralo soditi vojaško sodišče. Če bi se pa godilo Frideriku Adlerju tako, kakor se godi drugim manj protežiranim storilcem enakega dejanja in se je godilo tudi mnogim manj krivim, in bi prišel pred vojaško sodišče, tedaj bi postala razprava o tem ne dvomijo tudi kritiki izjemnega sodišča — o tej zadevi odveč, ker bi postala brezobjektna ob znani nagli praksi vojaških sodišč.“ — Tako klerikalni list, ki mu je hudo, da ni bil sodrug Adler v 24 urah — to je namreč znana nagla praksa vojaških sodišč — obešen.

— Umirajo . . . Čitateljica našega lista nam piše: Ko sem nesla danes jutraj od mestnega skladišča za krompir pri Mühleisnu s trumo drugih žen krompir domov, se zgrudi naenkrat pred kavarno „Evropo“ iz naše trume ženska, trdo držeč v rokah torbico s krompirjem. Bila je takoj mrtva. Upadla lica so zgovorno dokazovale vzrok smrti. Včeraj pa mi je pravila znanica, da se je v šentjakovski cerkvi tudi naenkrat onesvestila ženska. Ko jo prineso na zrak, pride župnik, jo pogleda in kratko pove: Mrtva je. Vzroka mi ni treba pripovedovati.

— Slike iz „velike vojne dobe“. „Hrvatska Riječ“ piše pod naslovom „Še o internacijah in konfinacijah“ sledeče: Prijatelj iz Dalmacije nam piše: Kot dokaz kako se

izvršuje kraljeva želja o prenehanju internacij in konfinacij, navajam od mnogih le nekaj sličic, ki sicer niso izredne, a vendar značilne: Težko bolnega so pahnili v ječo — zaradi „veleizdaje“, očeta peterih otrok. Po dvajsetmesečnem preiskovalnem zaporu, ki ga je preživel večinoma v kaznilniški bolnišnici (v ječi je bil tudi operiran!), je bil na glavni razpravi oproščen. Potem konfiniran. Cez leto dni prosi, naj ga puste domov, da ne stradajo žena in otroci med tem ko trati on brez dela čas in imetje v tujini in poleg je še bolan. Prošnjo odbijejo. Doma je težka bolezen; stari mati umira. Zopet prosi, naj ga puste za dva dneva k njej, da jo zopet vidi čez tri leta in jo pozdravi zadnjikrat, preden umrje. Zopet odbijejo prošnjo. Prosi tretjič, četrtič — sedaj mu dovolijo — pride domov na dan, ko pokopljejo njegovo mater. In od pogreba se je moral vrniti zopet v kraj konfinacije. — Oče šestih otrok. Dve leti so ga imeli interniranega, brez preiskave, brez razprave, končno so ga konfinirali v nekem malem mestecu na Nižje Avstrijskem. Doma ostanejo nepreskrbljeni žena, pet hčera in en sin. Dokler je oče delal, so živeli dobro. Ko pride pomiloščenje, prosi i on, da bi smel domov, da dela in vzdržuje svojo rodbino. — Odbijejo mu prošnjo, ne da bi navedli razloge. — Šestnajstletna hči zboli težko, na smrt. — Prosi, naj ga puste k njej, da jo samo vidi, poljubi po dveh letih, a potem se vrne takoj. Prošnjo odbijejo. Ko čita nekega jutra časopise, najde med imeni mrtvih ime svoje hčere. Nato mu dovolijo, da obišče hčerko, če potrdi še druga oblast dovoljenje za obisk. Hčerko so pokopali, a on čaka še vedno na potrdilo te druge oblasti. — Mati z bolnim otrokom. Dve leti je presedela v ječi, izgubila je zdravje in na razpravi je bila oproščena. Internirali in konfinirali so jo nato. Zdravnik jej predpiše, da potrebuje njen sin edinec, če mu hoče ohraniti življenje, mnogo mleka, drugo podnebje in izdatno hrano. Doma ima vse to na razpolago, a v tujini ima denarja komaj za najpotrebnejše. Prosi, naj jo pošljejo po treh letih domov. Niso jej zavrnili prošnje, a čaka že več mesecev na rešitev prošnje, med tem ko jej umira otrok pred očmi! rešitev prošnje pride najbrže, ko pokoplje otroka. — Lehko presodimo, kaj se je vse dogajalo z našimi ljudmi v dobi Stürgk-Hohenburger, ako se take stvari dogajajo še danes v dobi parlamenta in dva meseca potem, ko se je razglasilo, da se vrne vsakdo lahko domov. Ali vedo jugoslovanski poslanci v avstrijskem parlamentu za te stvari?

— Na c. kr. državni realki v Idriji se prične šolsko leto 1917/18 19. septembra s sv. mašo v cerkvi sv. Trojice. Vpisovanje v prvi razred bo 15., v ostale razrede 18. septembra; ponavljalni izpiti in sprejemni izpiti v višje razrede so nastavljeni na 17. sept. Pouk se vrši v vseh razredih v polnem obsegu kakor v preteklem šolskem letu.

— Dvorazredna slovenska trgovska šola s pravico javnosti v Trstu. Šolsko leto 1917/18 prične 17. septembra z vpisovanjem učenčev in učenk. Vpisovalo se bo 17. in 18. od 9—11 dop. in 3—5 pop. Učencem se je zglasiti v spremstvu staršev oziroma njih namestnikov, ali jim je pa prinesiti njih pismeno dovoljenje. Na novo vstopajoči učenci morajo prinesiti s seboj rojstni list zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o cepljenju koz in o očeh. Onim, ki zadnje leto niso obiskovali šole, je prinesiti vrhtega nravnostno spričevalo, izdano od županstva ali policije. Vsi učenci plačajo pri vstopu prispevek za učila v znesku 4 K, na novo vstopajoči vrhtega 5 K vpisnine. Sprejemni in ponavljalni izpiti so 19. in 20. septembra od 8. zjutraj naprej. Dne 21. septembra od 8. zjutraj bo skupna otvoritvena sv. maša v cerkvi sv. Antona. Re-

den pouk prične dne 22. septembra ob 8. zjutraj. Šolnina znaša za I. in II. letnik letno 200 K, za pripravljalni letnik pa 80 K. Revni učenci so lahko oproščeni plačevanja za polovico, četrtno šolnine ali za vso šolnino, zato pa morajo vložiti tekom prvih šest tednov prošnjo za oproščanje šolnine, opremljeno z ubožnim listom. Šolnina se plačuje ali v enakih 2 semestralnih ali 10 mesečnih obrokih. V pripravljalni letnik vstopijo lahko učenci, ki so dopolnili 13. leto in dokažejo z zadnjim šolskim spričevalom, zadostno predizobrazbo. V prvi letnik se sprejmejo vsaj 14 let stari absolventi meščanskih in nižjih srednjih šol ter pripravljalnih tečajev na trgovskih šolah. Tisti učenci, ki nimajo te predizobrazbe, se morajo podvreči sprejemnemu izpitu, s katerim naj dokažejo, da jim bo mogoče s pridom slediti pouku. V drugi letnik vstopijo lahko absolventi prvega letnika dvorazrednih trgovskih šol; drugim je delati izpit čez učno snov prvega letnika. Natančnejši podatki o tem izpitu se zvedo pri ravnateljstvu. Absolventje naše šole dobé po dovršenih naukih odhodno spričevalo, ki nadomešča predpisano učno dobo v kaki trgovski obrti in jim daje pravico po § 20, 1. odst. b) brambnega zakona z dne 5. julija 1912, drž. zakonik št. 118, do dveletne vojaške službe, eventuelno z naknadnim dopolnilnim izpitom do enoletnega prostovoljstva. Glede pogojev za sprejem učenk v I. letnik deklinške trgovske šole kakor tudi glede denarnih prispevkov, velja isto, kar je zgoraj omenjeno za deško šolo. Učenke se ne oproščajo šolnine. S prihodnjim šolskim letom so otvori tudi II. deklinški letnik. V pripravljalni letnik se deklice ne sprejemajo.

— V gospodarskem svetu, ki zboruje sedaj na Dunaju, so govorili v soboto zastopniki agrarcev. Poljedelski minister grof Sylva-Tarouca je pozval udeležnike, naj brez ozirov povedo svoje želje in pritožbe. Minister je obljubil, da odpomore upravičenim pritožbam in je izjavil, da nista plug in mlatilnica nič manj važna za dosego miru in zmage kakor strojne puške. Glede pritožb agrarcev o neenakomernem postopanju cenzure, je izjavil minister, da imajo poljedelci enake pravice kakor konsumentje, da spravijo v javnost svoje želje in pritožbe in je treba storiti vse, da pridemo do sporazuma med producenti in konsumenti. Minister je končno izrazil upanje, da prinese agrarci domovini tiste žrtve, ki jih potrebuje. V debati so se razgovarjali o načelnih vprašanjih organizacije vojnega gospodarstva in o odredbah, da se doseže najvišja produkcija. Poljedelci so se splošno pritoževali, da imajo premalo delovnih moči. Obširno so razpravljali o vprašanju preskrbe s krompirjem. Agrarci so priznali potrebo, da prevzame država oskrbo za armado in civilno prebivalstvo, a kar ostane krompirja, naj razpolagajo producenti z njim svobodno. Obširno so razpravljali o nezadostni preskrbi kmetijstva s krmili in nujno so zahtevali, da se doseže enotno postopanje v tem vprašanju in o vprašanju preskrbe z mesom in živino.

— 25 vagonov riža. Varšavski poročevalec lista „Dziennik Narodni“, izhajajočega v Piotrkovu, poroča, da je dovolila ententa varšavskemu mestu šele sedaj izvoz blaga, ki so ga nakupile avstrijsko-ogrske tvrde pred časom v Švici. 25 vagonov riža je že na potovanju. Ententa je zahtevala od švicarske vlade pismeno zagotovilo, da so živila namenjena izključno le domačemu prebivalstvu Poljske.

Aprovizacija.

Razdelitev sadja na rdeče in rumene izkaznice A bo v torek 11. t. m. dopoldne v cerkvi sv. Jožefa od 8. do 9.

Razdelitev sadja na rdeče izkaznice. Vse stranke, ki imajo rdeče izkaznice prej-

mejo sadje v torek 11. t. m. Določen je naslednji red: od 9. do 10. št. 1 do 200, od 10. do 11. št. 200 do 400, popoldne od 2. do 3. št. 400 do 600, od 3. do 4. št. 600 do 800, od 4. do 5. št. 800 do 1000, od 5. do 6. št. 1000 do konca. Vhod pri glavnih vratih. Sadje po 60 vinarjev kg.

Razdelitev sadja na rumene izkaznice B bo v sredo 12. t. m. dopoldne in popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Na vrsto pridejo od 8. do 9. dopoldne št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 200 do 400, od 10. do 11. št. 400 do 600, popoldne od 2. do 3. št. 600 do 800, od 3. do 4. št. 800 do 1000, od 4. do 5. št. 1000 do 1200, od 5. do 6. št. 1200 do 1400. Vhod pri glavnih vratih. Cena 60 vin. za kg.

Razdelitev mesa po znižani ceni na rumene izkaznice C bo v torek 11. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: Od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 200 do 400, od pol 3. do 3. št. 400 do 600, od 3. do pol 4. št. 600 do 800, od pol 4. do 4. št. 800 do 1000, od 4. do pol 5. 1000 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1200 do 1400, od 5. do pol 6. 1400 do 1600, od pol 6. do 6. 1600 do 1800, od 6. do pol 7. 1800 do konca. Kg stane 2 kroni.

Drva. C. kr. deželni predsednik za Kranjsko razglašja z dne 7. septembra, da je izvažanje drv. iz Kranjske začasno prepovedano, razen onih za vojno upravo. Kdor nasprotuje temu izkazu, se kaznuje od politične oblasti z globo do 10.000 K ali zaporom do 6 mesecev. Vodilne cene za drva. Presojevalnica cen v Ljubljani je za spodaj navedene kraje porabe svojega okoliša določila naslednje vodilne cene za drva. Za pridelovalca in za veletržca na mestu ali na železniški postaji za kubični meter: 1. za trda (bukova) drva a) v polenih: Ljubljana 32 K. — Postojna 20 K. — Logatec 20 K. — Kranj 30 K. — Litija 20 K. — Radovljica 30 K. — Kamnik 20 K. — b) Za mešana drva 20 odstotkov ceneje kakor za drva v polenih. c) Za vejevje 30 odstotkov ceneje kakor za drva v polenih. — 2. Za mehka drva 20 odstotkov ceneje kakor za drva v polenih. — Za majhne trgovce, kateri porabnikom v manjših množinah drva v hišo dostavijo, se pripozna 15 odstotni dodatek za drva v polenih: 40 odstotni dodatek za razsekana drva, če se porabnikom v hišo dostavijo. Pri prodajalcih v manjših množinah po teži se odloči za dobro presušena drva 15 v. pri kg in pri nepresušeni 5 odstotkov odbitka.

Z avstrijskih front.

Iz vojnoporočevalskega stana se poroča dne 9. septembra: V četrtek so naše hlabre čete močan italijanski napad na goro svetega Gabrijela krvavo zavrnile. Od onega dne je sv. Gabrijei neprenehoma v težkem ognju topov in minometov. V petek se je topovski ogenj še znatno stopnjeval. Izvrstno učinkujoči uničevalni ogenj naše artiljerije zadržuje dohajajoča sovražna ojačenja, tako da niso mogla stopiti v akcijo. Še le ponoči je napadel sovražnik z močnimi četami severni del naših pozicij na gori sv. Gabrijela. Bil le z velikimi izgubami zavrnjen. Tudi v soboto je sovražnik nadaljeval z ljutim obstreljevanjem; do infanterijskih bojev pa ni prišlo. Slaboten napad na našo pozicijo pri Kalu smo z lahkoto zavrnili. Delovanje sovražnih letalcev je bilo zelo živahno. V mnogih zračnih bojih so zmagali naši letalec.

Tudi na romunski fronti in sicer v ozemlju Groesti in Ocna je sovražnik naše pozicije močno obstreljeval. Na ostalih delih vzhodne fronte običajen motilni ogenj. Na albansko-macedonski fronti so se v soboto pričeli že pričakovani francoski napad v okolici Korice. Coji še trajajo. Ob dolnji Vojuši smo zavrnili sovražne izvidne oddelke.

Polletnica ruske revolucije.

Iz Petrograda poročajo z dne 8. septembra: Ob polletnici ruske revolucije je priredil delavski in vojaški sovjet okolo 40 manifestacij in shodov po vsej Rusiji, da si ustvari makrielnno pomoč. Boljševiki so naznanili pred nedavnim časom oboroženo akcijo proti začasni vladi in so pričeli v ta namen energično agitacijo med vojaki po garnizijah. Petrogradski vojaški guverner je izdal ob tej priliki oklic, kjer pozivlja prebivalstvo in vojaštvo naj ostane mirno in kjer zagotavlja, da zatre brezobzirno vsak poizkus, ki ima namen, da bi motil mir. Obenem objavlja izvršilni odbor delavskega in vojaškega sovjeta, svet strokovnih organizacij in glavni odbor delavcev oklic, kjer pravi, da je vsaki oni sovražnik revolucije, ki pozivlja delavce in vojake, da pridejo oboroženi na cesto. Večerni listi poročajo, da je imela tudi začasna vlada zvečer sejo, da se posvetuje o odredbah proti akciji boljševikov. V zadnji uri poročajo, da se opustili boljševiki svojo akcijo spričo to odločne protiakcije.

Razno.

* **Posledice papeževе mirovne note.** Klerikalni italijanski list „Corriere del Friuli“ je po obelodanjenju papeževе mirovne note pozval v uvodnem članku vojake v strelskih jarkih, naj se sporazume preko vlade direktno s sovražniki četami. Italijansko armadno poveljstvo je ustavilo list zato za 14 dni. Papežu pa je bila ta kazen preahla in je ukazal, da list sploh ne sme več izhajati.

* **Zakon in politika.** „Deutsche Volkszeitung“, ki izhaja v Libercih poroča, da ustanovi „Zveza Nemcev na Češkem“, ki jej načeluje državni poslanec Pacher, nemško narodno posredovalnico za zakone. S tem hočejo zabraniti, da ne iščejo nacionalno vzgojeni mladeniči svojih nevest v družinah, ki niso dovolj nacionalne. Da ne pride do mešanih zakonov, s tem dosežejo tudi boljšo nemško pleme. Posredovalnica za te nemško nacionalne zakone bo najprej posredovala pisma in potem omogoči osebno znanje. — Boljšega dela nimajo.

* **Odprava brezmesnih dni na Ogrskem.** Ogrski deželni urad za prehrano namerava odpraviti vse brezmesne dni, namesto njih uvede dneve brez zabele.

* **Boris Vladimirovič Stürmer.** Bivši ruski ministrski predsednik Boris Vladimirovič Stürmer, ki je umrl te dni v Petrogradu v starosti 77 let, se je rodil leta 1848. L. 1872 je stopil v justično ministristvo, kjer je napravil hitro karijero. Pozneje je prestopil v službo politične uprave in bil nazadnje guverner v Jaroslavu. Stürmer je bil reakcionar prve vrste. Pristaše naprednih idej je preganjal z neizprosno strogostjo in si napravil s tem napredne stranke seveda za najhujše nasprotnike. Stürmer je bil ponovno imenovan kot ministrski kandidat, a je prišel razmeroma pozno do moči. Po padcu Goremjikina februarja 1916 je bil imenovan za njegovega naslednika. Ko je kmalu nato odstopil tudi vnani minister Sazonov, je prevzel Stürmer kot ministrski predsednik tudi portfelj za vranje stvari. Ruske vojne sranke so mu že od početka skrajno nasprotovale. Zlasti kadeti so ga dolžili, da stremi po posebnem miru z Nemčijo, in mu očitali tudi podkupljevanje in ponevarjanje. Novembra 1916 je bil Stürmer nepričakovano odstavljen in imenovan za njegovega naslednika Trepov. Bil je že takrat težko bolan. Po izbruhu revolucije je bil skupno s člani kabineta Trepov in z drugimi pristaši starega režima vržen v ječo. Radi njegovih dozdevnih štemljenj po posebnem miru je bila vložena proti njemu ovadba radi veleizdaje, a

do razprave ni prišlo. Radi težke bolezni je bil Stürmer proti visoki kavciji kmalu izpuščen iz zaporov in je preživel zadnje mesece svojega življenja v Petrogradu, popolnoma ločen od sveta.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 10. septembra (Kor. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

V Ozemlju Oene so Rusi in Romuni začeli zopet napadati. Zavrnilo smo jih s težkimi izgubami.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Ob soški fronti včeraj ni bilo večjih bojev. — Pri Bezzeti na Tirolski meji smo pri nekem uspešnem sunku vjeli 50 mož ter vplenili 2 strojni puški.

JUŽNOVZHODNO BOJIŠČE.

Severno in zapadno od Malik-jezera so potisnile premočne sovražne čete, Rusi in Francozi, naše pozicije nazaj na glavno črto. Tudi južno od Berata je prišlo do živahnih spopadov.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 10. sept. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadna skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Na flanderski fronti in v Artoaju se je bojno delovanje artiljerije za nekaj časa stopnjevalo v posameznih odsekih. Potem so nastopili izvidni oddelki proti našim črtam. Zavrnilo smo jih povsod. Pri včerajnjih bojih pri St. Quentinu so Angleži potisnili naše črte nekoliko nazaj. Našo pozicijo pri Hargicourtju smo danes zopet zavojevali.

Armadna skupina nemškega cesarjeviča:

V Champagni so v nekaterih odsekih začeli francoski izvidni oddelki prodirati proti našim črtam. Pognali smo jih nazaj. Na severni fronti Verderna so se vršili danes infanterijski spopadi. Vzhodno od Samognieux so sunili naši napadalni oddelki v francosko črto na obeh straneh višine 344. Prizadejali so sovražniku težke izgube ter vjeli čez 100 mož. Razun tega so osvobodili oddelek naših strelcev, ki je bil od 7. septembra obkoljen od Francozov. V gozdih Fosses in Chaume so bili živahni boji z golim orožjem in ročnimi granatami. Položaj se ni premenil.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Med Rigo in Dvino je prišlo v gozdnam in močvirnem ozemlju do uspešnih bojev naših zavarovalnih oddelkov in ruskimi četami.

Armadna fronta generalobersta nadvojvode Jožefa.

Z močnimi oddelki so Rusi in Romuni ponovno napadli naše pribojevane pozicije med dolinama Trotus in Ojtoz. Sovražnika smo povsod vrgli nazaj.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Severozapadno od jezera Malik so se naši sprednji oddelki umaknili premočnemu sovražnemu pritisku na višine jugozapadno Ohridskega jezera.

Meseca avgusta se s poletov proti sovražniku 64 naših letal ni vrnilo, 4 privezani baloni so bili sestreljeni. V isti dobi so izgubili naši sovražniki 37 privezanih balonov in 295 letal.

Prvi generalni kvartirni mojster
v. Ludendorff.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadrušnike za 2,000.000 kron.

Zadrušnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.
Dispozicijski . . . K 11.750.
Bolniški . . . K 15.000.
Pogrebni . . . K 1.000.
Penzijski . . . K 6.000.
Deležni . . . K 60.000.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage poštnine priporoča se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Mati.

Zanimiv roman iz delavskega življenja.

Spisal M. Gorki.

Cena izvodu je 4 K, po pošti 20 v več.

Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega lista.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!